

การใช้นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดในสถาบันการฝึกหัดครู
และมหาวิทยาลัยบางแห่งในประเทศไทย

นางอาภา อมรัชกุล

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

พ.ศ. ๒๕๑๕

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 006561

THE USE OF STUDENT LIBRARY ASSISTANTS IN TEACHER TRAINING
INSTITUTIONS AND SELECTED UNIVERSITIES IN THAILAND

Mrs. Abha Amaruchkul

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts

Department of Library Science

Graduate School

Chulalongkorn University

1972

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....
.....
.....

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

.....
.....
.....

ประธานกรรมการ

.....
.....
.....

กรรมการ

.....
.....
.....

กรรมการ

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย

.....
.....
.....

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชญ์ ทับเที่ยง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การใช้นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดใน
สถาบันการฝึกหัดครูและมหาวิทยาลัยบางแห่งใน
ประเทศไทย

ชื่อ

นางอาภา อมริชกุล แผนกวิชา บรรณารักษศาสตร์

ปีการศึกษา

๒๕๑๘

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์นี้เพื่อศึกษาการคัดเลือก การฝึกงาน หน้าที่ และปัญหาต่าง ๆ ที่สถาบันการฝึกหัดครู และบางมหาวิทยาลัยในประเทศไทยได้มีการใช้ นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด วิธีดำเนินการวิจัยได้ศึกษาจากหนังสือ วารสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังบรรณารักษ์และนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดในวิทยาลัยครู ๒๔ แห่ง วิทยาลัยวิชาการศึกษา ๗ แห่ง และมหาวิทยาลัย ๔ แห่ง ประจำภาค เรียนที่ ๓ ของวิทยาลัยครู วิทยาลัยวิชาการศึกษา และภาคเรียนที่ ๒ ของมหาวิทยาลัย ประจำปีการศึกษา ๒๕๑๓ แบบสอบถามที่ได้รับคืนจากบรรณารักษ์ ๓๕ ฉบับ หรือร้อยละ ๑๐๐.๐๐ จากนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด ๓๕๐ ฉบับ หรือร้อยละ ๘๕.๓๖

จากการศึกษาทำให้ทราบว่านักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดว่าเป็นแก่ห้องสมุด บรรณารักษ์เป็นผู้ทำการคัดเลือกด้วยการสัมภาษณ์ และพิจารณาผู้ที่สนใจจะทำงานห้องสมุดมากที่สุด ก่อนทำงานจะได้รับการฝึกหัดงาน ห้องสมุดเปลี่ยนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดใน ๑ ภาคเรียน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยทุกแห่งให้เงินค่าตอบแทน วิทยาลัยครูและวิทยาลัยวิชาการศึกษาให้และไม่ให้เงินค่าตอบแทน บรรณารักษ์เห็นว่าการปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดได้ผลดีแก่ห้องสมุด หน้าที่ที่บรรณารักษ์มอบหมายให้ทำเป็นงานพื้นฐานประจำวันไม่ต้องใช้วิชาการ

ทางบรรณารักษศาสตร์มาก ปัญหาที่บรรณารักษ์พบ เป็นเรื่องความบกพร่องในการปฏิบัติหน้าที่ที่มอบหมายให้ทำ ส่วนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดพบปัญหาในเรื่องบรรณารักษ์แบ่งงานให้ไม่เท่ากัน และบรรณารักษ์ไม่มีใครมีเวลาประชุมแบ่งงาน และชี้แจงรายละเอียดของงาน

ขอเสนอแนะให้บรรณารักษ์เป็นผู้คัดเลือกและควรขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายของสถานศึกษา ควรจัดปฐมนิเทศ แจกคู่มือการปฏิบัติงาน มีการฝึกงาน ตารางการทำงาน ควรมอบหน้าที่ให้แต่ละคนรับผิดชอบโดยเฉพาะ บรรณารักษ์ควรร่วมมือกันจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด และควรส่งเสริมให้มีการตั้งขุมนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title The use of student library assistants in teacher
 training institutions and selected universities
 in Thailand

Name Mrs. Abha Amaruchkul Department of Library
 Science

Academic Year 1971

ABSTRACT

The purpose of the thesis is to study the use of student library assistants in teacher training institutions and selected universities in Thailand, with emphasis on the selection, training, duties and some problems related to the use of student library assistants. The procedures used are research from various documentary sources comprising Thai and foreign books and journals. Questionnaires were also sent to the librarians and student library assistants in 24 Teacher Colleges, 7 Colleges of Education and 4 universities during the second semester of the university and the third term of the Teacher Colleges and Colleges of Education. Replies received are as follows: 35 answers from the librarians or 100 percent; 350 answers from the student library assistants or 85.36 percent:

It is found that student library assistants are very necessary to the librarians. The selection of students who apply for the work in the library is made by means of tests and interviews by librarians themselves. The training program is provided before working. Generally speaking student library assistants are scheduled from semester to semester. University libraries pay student library assistants for their work, while some teacher colleges and colleges of education do not and some do. The librarians have found that the students' work is helpful to them. The duties that the librarians assign to students are primarily routine and do

not require advanced knowledge of library science. The major problem encountered by the librarians is the fact that students are not responsible for the work assigned to them, while the students' problems result from the unfair distribution of work for them. Furthermore the librarians hardly have time either to prepare the work for them or to explain the procedure.

The study recommends that the selection of student library assistants be the responsibility of the librarian with the assistance of other faculty members; that student library assistants go through orientation and a handbook be provided. They should be required to have a preliminary training for a period of time, and a schedule for daily work should be formulated. It is the responsibility of the librarian to assign specific work to them. Handbooks for student library assistants should be prepared, and clubs for student library assistants be established.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้เนื่องจากได้รับความช่วยเหลืออย่างค้ำจุนจาก คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ซึ่งมีศาสตราจารย์ สุทธิศักดิ์ อ่ำพินวงศ์ เป็น ประธานกรรมการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิบูลย์ ชัยปาณี กรรมการ และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ วิชญ์ ทับเที่ยง ซึ่งได้ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ ผู้ควบคุมการวิจัย ได้เป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องมาตั้งแต่คน ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

นอกจากนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณบรรณารักษ์ นักเรียน นิสิต นักศึกษาช่วยงาน ห้องสมุดในวิทยาลัยครู วิทยาลัยวิชาการศึกษา และมหาวิทยาลัยทุกแห่งที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการกรอกแบบสอบถามและส่งคืนไปให้ด้วยความเรียบร้อย ในส่วนที่ เกี่ยวกับสถิติของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้เขียนได้รับความอนุเคราะห์เป็นอย่างค้ำจุนจากรองศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ หันนาคินทร์ อาจารย์ ดร. พจน์ สะเพียรชัย อาจารย์ ดร. เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และอาจารย์ ประคอง วรรณสุต จึงขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่กล่าวมาแล้วด้วยความเคารพอย่างสูง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
รายการตารางประกอบ	ฅ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
ความเป็นมาของปัญหา	๖
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๗
ขอบเขตของการวิจัย	๓
ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัยนี้	๕
วิธีที่จะดำเนินการวิจัย	๕
นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้	๖
๒ ห้องสมุดและหน้าที่ของบุคคลากรต่าง ๆ ในห้องสมุด	๗
จุดมุ่งหมายของห้องสมุด	
บุคคลากรในห้องสมุด	๑๕
หน้าที่ของบุคคลากรในห้องสมุด	๒๑
การบริหารบุคคลากรในสถานที่เกี่ยวกับนักเรียนนิสิตนักศึกษา ช่วยงานห้องสมุด	๒๔
จุดมุ่งหมายของการมีนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๒๗
การคัดเลือกนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๓๒
การฝึกงาน	๓๓
หน้าที่ของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๓๗

	หน้า
หน้าที่ ๑	
วิธีทำการวิจัย	๔๓
การเลือกประชากรที่ใช้ในการวิจัย	๔๓
การสร้างแบบสอบถาม	๔๔
วิธีวิเคราะห์ค่าตอบจากแบบสอบถาม	๔๖
๔ ผลการวิจัย	๔๘
๕ การอภิปรายผลการวิจัย	๑๕๑
๖ ข้อเสนอแนะ	๑๖๘
สรุปผลการวิจัย	๑๖๙
ข้อเสนอแนะ	๑๗๒
บรรณานุกรม	๑๗๖
ภาคผนวก	๑๘๑
ประวัติการศึกษา	๒๐๘

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
๑. จำนวนบรรณารักษ์ตามวุฒิ	๕๐
๒ แสดงเวลาที่บรรณารักษ์ทำงานห้องสมุด	๕๑
๓ จำนวนบรรณารักษ์จำแนกตามที่มีหน้าที่พิเศษและไม่มีหน้าที่พิเศษ	๕๑
๔ จำนวนชั่วโมงสอนวิชาบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์	๕๒
๕ จำนวนชั่วโมงที่บรรณารักษ์สอนวิชาอื่น	๕๔
๖ จำนวนบุคคลากรในห้องสมุด	๕๕
๗ แผนกต่าง ๆ ในห้องสมุด	๕๖
๘ จำนวนชั่วโมงที่ห้องสมุดให้บริการ	๕๗
๙ จำนวนผู้ใช้ห้องสมุดต่อวัน	๕๘
๑๐ จำนวนผู้ยืมหนังสือต่อวัน	๕๙
๑๑ วันที่ห้องสมุดมีผู้ยืมหนังสือมาก	๖๐
๑๒ เวลาที่มีผู้ยืมหนังสือมากที่สุด	๖๑
๑๓ จำแนกจำนวนห้องสมุดที่มีชุมชนห้องสมุดและไม่มีชุมชนห้องสมุด	๖๒
๑๔ ระยะเวลาที่ห้องสมุดมีนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๖๓
๑๕ การติดตามผลของบรรณารักษ์หลังจากที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดสำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษา	๖๔
๑๖ คุณสมบัติของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่จะได้รับการคัดเลือก	๖๕
๑๗ ผู้ที่ทำการคัดเลือกนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๖๖
๑๘ วิธีการคัดเลือกนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๖๘
๑๙ การยอมรับของบรรณารักษ์ว่านักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดเป็นส่วนหนึ่งของคณะเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	๖๙

๒๐	จำแนกจำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดแต่ละวัน	๗๐
๒๑	จำแนกห้องสมุดความจำวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด ที่มาทำงานแต่ละประเภท	๗๑
๒๒	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดมากที่สุดแบ่งตาม ประเภทห้องสมุด	๗๒
๒๓	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่มีจำนวนน้อยในคราว หนึ่ง ๆ แบ่งตามประเภทห้องสมุด	๗๓
๒๔	จำนวนชั่วโมงที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยทำงานตามความคิดเห็นของ บรรณารักษ์	๗๔
๒๕	การเปลี่ยนตัวนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๗๕
๒๖	ผู้ที่ทำหน้าที่ฝึกสอนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๗๖
๒๗	ระยะเวลาที่ฝึกสอนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๗๗
๒๘	ระยะเวลาที่บรรณารักษ์สอนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด แต่ละครั้ง	๗๘
๒๙	จำแนกจำนวนห้องสมุดที่มีและไม่มีคู่มือการปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิต นักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๗๙
๓๐	จำแนกจำนวนห้องสมุดที่มีและไม่มีสมุดเช่นเวลาของนักเรียนนิสิตนัก- ศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๘๐
๓๑	จำแนกจำนวนห้องสมุดที่มีและไม่มีตารางการปฏิบัติงานของนักเรียน นิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๘๑
๓๒	ความถี่ในการเปลี่ยนตารางการปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิตนักศึกษา ช่วยงานห้องสมุด	๘๒
๓๓	ความถี่ที่ห้องสมุดเปลี่ยนชนิดของงานที่มอบให้แก่ักเรียนนิสิตนักศึกษา ช่วยงานห้องสมุดปฏิบัติ	๘๓
๓๔	จำแนกจำนวนห้องสมุดที่ให้คำตอบแทนแก่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วย งานห้องสมุด	๘๔

๕๐	ปัญหาค่าตอบแทนที่ให้แก่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด และการประเมินผลงาน	๑๐๘
๕๑	ปัญหาที่บรรณารักษ์มีเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิต นักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๐๙
๕๒	ปัญหาหน้าที่ที่บรรณารักษ์มอบให้แก่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงาน ห้องสมุดปฏิบัติ	๑๑๒
๕๓	ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อเพศของนักเรียนนิสิตนักศึกษา ช่วยงานห้องสมุด	๑๑๖
๕๔	ข้อคิดเห็นของบรรณารักษ์เกี่ยวกับเวลาในการทำงานของนักเรียน นิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๑๗
๕๕	ความคิดเห็นของบรรณารักษ์ต่อการจ่ายเงินค่าตอบแทนให้แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๑๘
๕๖	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดจำแนกตามอายุ	๑๑๙
๕๗	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดจำแนกตามเพศ	๑๒๐
๕๘	นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดจำแนกตามระดับการศึกษา	๑๒๐
๕๙	ผลการเรียนของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๑
๖๐	จำแนกวิชาที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดสนใจ	๑๒๒
๖๑	จำแนกวิชาที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดเรียนได้ดี	๑๒๓
๖๒	การเป็นสมาชิกของชุมนุมหรือสโมสรต่าง ๆ ของนักเรียนนิสิต นักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๔
๖๓	ระยะเวลาในการมา เป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๕
๖๔	ความสามารถพิเศษของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๖
๖๕	ประสบการณ์การทำงานของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๗
๖๖	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดจำแนกตามที่เคยและ ไม่เคยศึกษาวิชาบรรณารักษศาสตร์	๑๒๘

๒๗	จำแนกนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดตามประเภทการปฏิบัติงาน	๑๒๘
๒๘	เหตุที่มา เป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๒๙
๒๙	เหตุผลในการมาสมัครทำงานห้องสมุดของนักเรียนนิสิตนักศึกษา	๑๓๐
๓๐	การสมัครภาพการ เป็นนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๓๒
๓๑	วันที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดมาทำงาน	๑๓๓
๓๒	เวลาที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดมาทำงาน	๑๓๓
๓๓	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่พบและไม่พบปัญหาในการปฏิบัติงาน	๑๓๕
๓๔	ผู้ที่ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดเมื่อนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดมีปัญหา	๑๓๕
๓๕	จำแนกนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดตามจำนวนที่ได้รับและไม่ได้รับเงินค่าตอบแทน	๑๓๖
๓๖	จำแนกจำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดตามความรู้สึกพอใจหรือไม่พอใจต่อค่าตอบแทนที่ได้รับ	๑๓๗
๓๗	มุมมองหมายงานให้แก่แก่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๓๘
๓๘	บุคคลากรปฏิบัติงานของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุด	๑๓๘
๓๙	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่ได้รับและไม่ได้รับสิทธิพิเศษในการใช้หนังสือและห้องสมุด	๑๓๙
๔๐	จำนวนนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่ได้รับและไม่ได้รับอนุญาตจากบรรณารักษ์เพื่อไม่ต้องมาปฏิบัติงานเมื่อสอบและมีกิจกรรมพิเศษ	๑๔๐
๔๑	ข้อคิดเห็นของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดเมื่อจะจบการศึกษา	๑๔๒

ตารางที่ ๑

หน้า

๔๒	จำแนกความรู้สึกของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดที่มี ต่อบรรณารักษ์	๑๔๓
๔๓	การพานักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดไปชมห้องสมุดต่าง ๆ ...	๑๔๔
๔๔	การพานักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดไปร่วมกิจกรรมทาง ด้านบรรณารักษศาสตร์	๑๔๕
๔๕	ความคิดเห็นของนักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดต่อการ ทำงานห้องสมุด	๑๔๖
๔๖	ปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนนิสิตนักศึกษาช่วยงานห้องสมุดพบ	๑๔๗

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย